

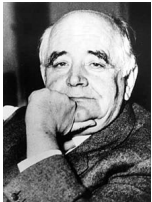
Фестивал једног писца организује се у Културном центру Београда по четврти пут, и након Растка Петровића, Станислава Винавера и Момчила Настасијевића биће овог пута посвећен делу Мирослава Крлеже поводом стогодишњице његовог првог доласка у Београд. Датум и година узети су само као асоцијација јер идеја фестивала није да обележава годишњице, већ да позове ширу јавност на нова читања и промишљања дела из књижевне традиције. И Крлежин опус послужио је само као полазиште за нова креативна тумачења, а представљен је кроз нове креативне медије и све уметничке продукције рађене специјално за ову прилику.

Интересантно је запазити да како је предвиђено у програму ове манифестације у расправи о крлежофилији и крлежофобији неће учествовати најбољи познаваоци и тумачи Крлежиног опуса из Београда, али је ту зато неизбежни и незаобилазни Теофил Панчић.

Фестивал једног писца од свог настанка бави се писцима важним за историју, али и савремени идентитет Београда, каже Оливера Стојшић-Ракић, ауторка концепције овог фестивала. У најави овог догађаја се наводи да на фестивалу једног писца Крлежа показује кроз своја и наша лица и наличја, тачно на стоту годишњицу првог доласка овог Загрепчанина у Београд на једну од својих бројних других обала. Бавећи се писцима важним за историју, али и савременим ауторима, Културни центар Београда покушава да у фокус јавности стави теме које омогућавају да боље разумемо себе и заједницу чији смо део. Дело Мирослава Крлеже повременог Београђанина неодвојиви је део југословенске културе. Бора Ћосић, писац који отвара овај фестивал, каже да је „Крлежин читач од малих ногу. Непрекидно сам током живота копао по његовим књигама, што се данас ретко дешава, јер су људи тотално незаинтересовани за Крлежу. Мит о Крлежи данас више не постоји. Тај мит је потпуно покопан, поготово у Хрватској, у Загребу“.

Из овог уводног текста јасно се може видети шта је програмска основа овог обновитељског фестивала посвећеног Мирославу Крлежи. Један од главних циљева је да се осветли значај повременог Београђанина Мирослава Крлеже за развој идентитета Београда, оживљавање и додатну афирмацију југословенске културе, подгрејавање старе митологизације Крлеже и позив на ново читање његовог дела у Београду јер је у Загребу и Хрватској он прећуткиван и готово заборављен писац, што је свакако највећа штета пре свега за хрватску културу. Сам Мирослав Крлежа је увек изазивао велике

идеолошке и политичке контроверзе, па следствено томе ни овај фестивал посвећен његовим повременим београдским стазама сигурно отвара многа важна политичка, идеолошка и културолошка питања. Тим више што се у најави овог догађаја у *Политици* објављује интервју Томислава Брлека који наводи белешку Мирослава Крлеже из његовог дневника која је забележена 1968. године. "Питамо се зашто не би могла постојати јединствена југолитература. У смислу Светозара Марковића она несумњиво постоји, а у смислу Слободана Јовановића дакако, те југолитературе нема, нити бити може". Ова толико пута понављана идеолошка дисквалификација Слободана Јовановића само нам говори да се на овом фестивалу неће само расправљати о Крлежином доприносу развоју београдског идентитета већ ће се отворати и подгрејавати старе идеолошке и политичке расправе о правоверности крлежијанског југословенства и погубној улози и деловању српског национализма као главног антипода спасоносном југословенству.

Интересантно је запазити да, како је предвиђено у програму ове манифестације, у расправи о крлежофилији и крлежофобији неће учествовати најбољи познаваоци и тумачи Крлежиног опуса из Београда, али је ту зато неизбежни и незаобилазни Теофил Панчић. Међутим, основно је питање да ли је фестивал једног писца сада у овим политички коректним временима и сам по својој програмској и идеолошкој концепцији постао део све живљег политичког и идеолошког констукта о оживљавању југосфере у области културе јер се то уклапа у настојање да се гради нови културни образац у коме ће Београд опет бити окосница стварања нових митова и идеолошких југословенских опсена и илузија.

Зашто фестивал једног писца ове године није могао бити посвећен једном од најзнаменитијих српских писаца Бориславу Пекићу који је умро пре двадесет година. Зар ова годишњица није могла бити обележена на исти начин како је то учињено поводом 100-годишњице првог доласка Мирослава Крлеже у Београд. Борислав Пекић је сигурно дао већи и далекосежнији литерарни, друштвени и културни допринос развоју и обликовању идентитета Београда, а написао је бриљантне и непревазилазне странице посвећене историји, култури и традицији нашег главног града. Али вероватно да се Борислав Пекић не уклапа у настајући анационални културни образац у коме нема правог места за писце који су били заговорници идеје о важности успостављања рационалне равнотеже између демократије и нације. Борислав Пекић није био део југословенске културе на начин као је то био Мирослав Крлежа, који је деловао као неразлучиви и веома утицајни фактор тадашње дворске владајуће номенклатуре у култури.

Сама чињеница да не постоји озбиљна иницијатива за обележавање две деценије од смрти књижевног великана Борислава Пекића најјасније сведочи о нашој културној политици у којој се као у великом вртлогу заборавља и небриге губе трагови и спомени на највеће српске писце и интелектуалце.

Мило Ломпар је на веома убедљив начин проблематизовао овако схваћену функцију државних писаца. „Јер, уметник може бити вредан и као човек власти: Иво Андрић у Краљевини Југославији или Мирослав Крлежа у титоистичкој Југославији. Али, зашто се то скрива. Зашто се преко Константиновића или преко Коче Поповића, или преко српских „либералних“ комуниста на мала врата рехабилитује један тоталитаристичко-ауторитарни поредак“.

Сама чињеница да не постоји озбиљна иницијатива за обележавање две деценије од смрти књижевног великана Борислава Пекића најјасније сведочи о нашој културној политици у којој се као у великом вртлогу заборавља и небриге губе трагови и спомени на највеће српске писце и интелектуалце. Посебно је занимљиво што су покровитељи (вероватно и финансијски) овог фестивала Секретеријат за културу града Београда и министарство за културу, информисање и информационо друштво Србије, јер ови државни, а посебно градски органи нису нашли за сходно да реализују многобројне иницијативе Задужбине Милоша Црњанског да се реше не само просторни проблеми ове изузетно значајне фондације, чије се седиште сада налази у неколико безусловних квадрата у Удружењу књижевника Србије. Вероватно да Милош Црњански својом апотеозом Београду у ненадмашној песми „Ламент над Београдом“ није заслужио овако помпезно организован фестивал јер је данас много важније да се преиспита Крлежино искрцавање на другу београдску обалу.

Вероватно да Милош Црњански својом апотеозом Београду у ненадмашној песми „Ламент над Београдом“ није заслужио овако помпезно организован фестивал.

И Милош Црњански се као и Борислав Пекић очигледно не уклапа у овај нови културни југоносталгичарски образац који форсирају неке културне установе у Београду. Заборав и пренебрегавање наших културних вредности до сада су нас веома много коштали, зар је могуће да ми и даље понављамо исте грешке и недоследности и не можемо да препознамо и реализујемо приоритете у развоју пре свега наше културне традиције као

Крлежа као привремени Београђанин

Пише: Маринко М. Вучинић
четвртак, 24 мај 2012 10:59

темељне претпоставке за рационалан однос према универзалним вредностима балканске и европске културе и цивилизације којој припадамо.